

Anayasa Mahkemesi 29/5/2015 tarihinde Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesinde *“Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medeni nikah yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar. Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.”* şeklinde yer alan (5) ve (6) numaralı fıkralarını iptal etti. İptal kararı aşağıdaki gibidir.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 2014/36

Karar Sayısı: 2015/51

Karar Tarihi: 27.5.2015

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Pasinler Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesinin (5) ve (6) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 5. 10. 17. 20. ve 24. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Evlenme akdi olmaksızın evlenmenin dinsel törenini yaptıkları ve yaptırdıkları iddiasıyla sanıklar hakkında açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“Pasinler Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2014/47 esas sayılı iddianamesi ile müşteki sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 230/5. fıkrası uyarınca evlenme olmaksızın dinsel törenle evlenme suçunu işlediğinden bahisle sanık hakkında, evlenme olmaksızın dinsel törenle evlenme ve kasten yaralamadan, sanık hakkında da TCK 230/6. Fıkrası uyarınca resmi evlenme işlemi olmadan evlenmek için dinsel tören yapmak suçundan bahisle haklarında kamu davası açıldığı anlaşılmıştır. 24/01/2014 Tarihli celsemizde; söz konusu 5237 sayılı TCK'nın 230/5. Fıkrası ve 230/6. Fıkrasının 1982 Anayasamıza aykırı olduğu kanaati ile bu kanun hükümlerinin iptali için dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderildiği anlaşılmıştır. 5237 sayılı TCK'nın 230. maddesinin 5. fıkrasının yapılan incelemesinde aralarında evlenme olmaksızın evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında 2 aydan 6 aya kadar hapis cezası verileceği ancak medeni nikahın sonradan yapıldığında kamu davasında hükmedilen bütün cezaların ortadan kalkacağı, yine 6. fıkrasında evlenme hakkının kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kişi hakkında 2

aydan 6 aya kadar hapis cezası verileceği öngörüldüğü anlaşılmıştır. 1982 Anayasamızın, 5. maddesinde devletin temel amaç ve görevleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Şöyle ki: Devlet Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü ülkenin bölünmezliğini Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak suret de sınırlayan siyasal ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya insanın maddi ve manevi gerekli şartları gelişmesi için hazırlamaya çalışmaktır. Ayrıca 1982 Anayasamızın 10. maddesinde herkes dil, din, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri sebepler ile ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu devletinde kadın ve erkeklerin eşitliğini yaşama geçmesinin sağlamak ile hükümlü olduğunun belirtildiği anlaşılmıştır. Ayrıca herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez, temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu da açıkça yazılmıştır. 1982 Anayasamızın, 17. maddesinde de herkesin yaşama maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu, tıbbi zorunluluk ve kanunda yazılan haller dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı açıkça anlatılmıştır. Yine 1982 Anayasamızın 20. maddesinde herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğunu; özel hayatına ve aile hayatının gizliliğinin dokunulamayacağı açıkça Anayasa ile bağlanmıştır. Anayasamızın 24. maddesi herkesin vicdan, dini inanç ve kanaatine sahip olduğunu 14. madde hükümlerine aykırı olmamak şartı ile ibadet, dini ayin ve törenlerin serbest olduğu, kimsenin dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamayacağı ve suçlanamayacağı hükmünün yer aldığı anlaşılmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz anayasal hükümler ve 1982 Anayasamızın bir bütünü ile beraber 5237 sayılı TCK'nın 5 ve 6. fıkralarındaki hükümler birlikte değerlendirildiğinde resmi evlenme olmadan aralarında evlenme olmaksızın evlenmenin dinsel törenini yaptırılar ve yapanlar hakkında ceza müeyyidesi uygulanması yine yukarıdaki anayasal hükümlere aykırı olduğu anlaşılmak ile birlikte bu kanun hükümlerinin mahkemelerce uygulanmasında aksaklıklar olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki; sanıklar “biz hep beraber oturduk birlikteliğimiz için dua ettik” dedikleri taktirde delil yetersizliğinden beraat kararı vermek gerekirken sanıkların “evet dini nikahımız kıyıldı” dediklerinde cezai müeyyide uygulanması aynı suçu işleyen sanıklar arasında eşitsizliğe sebep olacağı gibi, bu suçun oluştuğunun ispatının zor olduğu aşikardır. Ayrıca, 1982 Anayasamızın kişilere tanımış olduğu özel hayatın gizliliği ve din ve vicdan hürriyeti hükümleri dikkate alındığında, bir bayan ve erkeğin birlikte gayrimeşru yaşamaları suç değilken dini nikah kıyarak birlikte yaşamalarının suç teşkil etmesi ayrıca kişilerin dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz hükmünün de ihlal ettiği anlaşılmaktadır. Yine Türkiye Cumhuriyeti'nde zina suç olmaktan çıkmış iken resmi nikah olmadan şahısların dini nikah kıymalarının suç teşkil etmesi yine 1982 Anayasamızın ilgili kanun hükümlerine aykırı olduğu açıktır. Yukarıda arz ve izah etmeye çalıştığımız hususlar ve resen nazara alınacak diğer hususlar ile birlikte 5237 sayılı TCK'nın 230. maddesinin 5 ve 6. fıkralarının iptaline karar verilmesine Anayasa Mahkemesi'nden arz ve talep ederiz.”

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

Kanun'un itiraz konusu kuralları da içeren “Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören ” başlıklı 230. maddesi şöyledir: “(1) Evli olmasına rağmen, başkasıyla evlenme işlemi yaptırın

kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Kendisi evli olmamakla birlikte, evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır. (3) Gerçek kimliğini saklamak suretiyle bir başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçlardan dolayı zamanaşımı, evlenmenin iptali kararının kesinleştiği tarihten itibaren işlemeye başlar. (5) Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medeni nikah yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar. (6) Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.” B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları Başvuru kararında, Anayasa’nın 5., 10., 17., 20. ve 24. maddelerine dayanılmış, Anayasa’nın 13. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ’un katılımlarıyla 18.2.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hamit YELKEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü: Başvuru kararında, itiraz konusu kurallarla evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırma eylemlerinin suç olarak düzenlenip cezai müeyyideye bağlandığı, oysa evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırmanın özel hayat ile din ve vicdan özgürlüğüne ilişkin hususlar olduğu, dolayısıyla resmî bir evlilik akdi olmaksızın birlikte yaşamının dahi suç olmadığı bir hukuki düzende evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırmanın suç olarak düzenlenmesinin, Anayasa’nın 5., 10., 17., 20. ve 24. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesine göre, itiraz konusu kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir. İtiraz konusu kurallarda, aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar ile evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden evlenme için dinsel tören yapan kimsenin iki aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı; ancak, resmi nikâh yapılması halinde dinsel törenle evlilik yaptıranlar aleyhine açılan kamu davasının ve hükmedilen cezanın bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılacağı düzenlenmektedir. Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, “Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.” denilmek suretiyle özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı; 24. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında ise “Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. 14üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini

açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.” Hükümlerine yer verilerek din ve vicdan hürriyeti güvence altına alınmıştır. Anayasa’nın 20 maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı, bir yönüyle özel hayatın ve aile hayatının gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların, yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken, diğer yönüyle, resmî makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır. Dolayısıyla, Anayasa’nın 20. maddesindeki düzenlemeyle özel hayat ve aile hayatı, Anayasa’da belirtilen istisnalar haricinde Devlete, topluma ve diğer kişilere karşı koruma altına alınmıştır. Anayasa’nın 24. maddesinde düzenlenen din ve vicdan özgürlüğü ise herkesin vicdan, dinî inanç ve kanaat özgürlüğünü güvenceye kavuştururken, bu özgürlüğün özel bir görünümü olan “dini veya inancı dışa vurma özgürlüğü”nü de içine almaktadır. Bu özgürlüğün kapsamı Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin 22 No’lu Genel Görüşünde şu şekilde açıklanmıştır: “Dini veya inancı dışa vurma özgürlüğü, ‘gerek alenen gerekse özel alanda bireysel olarak veya topluluk halinde’ kullanılabilir. Dini veya inancı dışa vurma özgürlüğü, ibadet, dinsel ritüellerin yerine getirilmesi, uygulama ve öğretim gibi çok geniş bir davranış yelpazesini kapsar. İbadet kavramı, bir inancın doğrudan ifade edilmesini sağlayan törensel ve ayinsel eylemleri kapsadığı gibi, bu uygulamalara özgü olan ibadet yerlerinin inşası, ayinsel ifade/duaların ve nesnelere kullanılması, sembollerin sergilenmesi ve bayram ya da dinlenme günlerine uyulmasını da kapsar...” Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da “Herkes özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir” denilerek özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı; 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise “Herkes düşünce, din ve vicdan özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına ve topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.” denilmek suretiyle din ve vicdan özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkını önemle ele almakta ve özel hayat kavramının, bütün unsurlarıyla tanımlanamayacak kadar geniş bir kavram olduğunu, kişinin ismi ve kimliği, bireysel gelişimi, aile yaşamı yanında, dış dünya ile bağlantısını, başkaları ile ilişkisini, ticari ve mesleki faaliyetlerini de kapsadığını belirtmektedir (Bkz. Niemietz/Almanya, B. No: 13710/88, 16/12/1992, § 29-33). AİHM, aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında, “aile hayatı” kavramını da geniş bir şekilde yorumlamakta, bu yönüyle sadece resmî evliliklerin değil, gayriresmî evliliklerin de bu hakkın korumasından yararlanacağını belirtmektedir (Bkz. Marckx/Belçika, B. No: 6833/74, 13/6/1979, § 31; Keegan/İrlanda, B. No: 16969/90, 26/5/1994, § 44; Kroon ve diğerleri/Hollanda, B. No: 18535/91, 27/10/1994, § 30) AİHM, din ve vicdan özgürlüğünün önemini ise şöyle vurgulamaktadır: “Sözleşme’nin 9. maddesinde korunan düşünce, din ve vicdan özgürlüğü, Sözleşme’deki anlamıyla ‘demokratik toplumun’ temel taşlarından birisidir. Bu özgürlük dini boyutuyla, inananların kimliklerini ve yaşam biçimlerini oluşturmalarını sağlayan en önemli unsurlardan biri olmanın yanı sıra aynı zamanda ateistler, agnostikler, septikler ve din karşısında kayıtsız kalanlar için de çok kıymetli bir değerdir. Yüzyıllar süren bir mücadele sonunda, büyük bedellerle kazanılan ve demokratik toplumun

ayrılmaz bir unsuru olan çoğulculuk da bu özgürlüğe dayanmaktadır. Din özgürlüğü her ne kadar öncelikle bireysel vicdanı ilgilendiren bir mesele olsa da, o aynı zamanda diğer şeylerin yanı sıra, kişinin ‘dinini açıklama’ (açığa vurma) özgürlüğünü de ifade etmektedir.” (Kokkinakis/Yunanistan, B. No:14307/88, 25/5/1993, § 31) Buna göre, din ve vicdan özgürlüğü “demokratik toplumun temel taşlarından biri” ve “insanların kimliklerini ve yaşam biçimlerini oluşturmalarını sağlayan” bir temel hak olarak, tıpkı özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı gibi kural olarak devletin ve diğer kişilerin müdahale edemeyeceği bir alan oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Anayasa’nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında, çeşitli nedenlerle özel hayatın korunması hakkına sınırlamalar getirilebileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir. Aynı şekilde, her ne kadar Anayasa’nın 24. maddesinde din ve vicdan özgürlüğü yönünden hiçbir sınırlama nedenine yer verilmemişse de bu durum söz konusu özgürlüğün dışsal alanının, yani kişinin dinini ve inancını dışa vurma özgürlüğünün mutlak olduğunu göstermemektedir. Zira Anayasa Mahkemesinin birçok kararında da belirtildiği gibi temel hak ve özgürlüklerin doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu gibi Anayasa’nın başka maddelerinde yer alan kurallar da temel hak ve özgürlüklerin sınırını oluşturur. Bir başka deyişle, temel hak ve özgürlüklerin kapsamının ve objektif uygulama alanının Anayasa’nın bütünü dikkate alınarak belirlenmesi gerekir. İtiraz konusu kurallarda, evlenmenin dinsel törenini yaptırımlar ile evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden evlenme için dinsel tören yapanların cezalandırılması öngörülerek, kişilerin özel hayatlarına ve aile hayatlarına saygı gösterilmesi hakkı ile din ve vicdan özgürlüğüne bir sınırlama getirildiği açıktır. Zira kişiler arasında evlilik bağının nasıl kurulacağına ilişkin tercihte bulunulmasının ve bu bağın dinsel ritüel ve uygulamalara göre yapılabilmesinin kişilerin özel hayatlarına ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında kaldığı tartışmasızdır. Din ve vicdan özgürlüğü yönünden de uluslararası alanda genel kabul görmüş normlar uyarınca, bu özgürlüğün özel bir görünümü olan “dini veya inancı dışa vurma özgürlüğü”; ibadet, dinsel ritüellerin yerine getirilmesi, uygulamalar ve öğretme gibi çok çeşitli davranışları kapsamaktadır. Dolayısıyla, evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırmanın da anılan özgürlük kapsamında kaldığı hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. İtiraz konusu kurallara ilişkin suçlarla korunmak istenen hukuki menfaat dikkate alındığında, anılan sınırlamanın amacının, evlilikle kurulan aile düzenini korumak olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten de söz konusu suçlarla, resmî niteliği bulunmayan dolayısıyla da hukuki himaye sağlamayan evlenmenin dinsel törenini yapmak ve yaptırmak yasaklanarak, evlilik kurumunun bahsettiği haklardan eşlerin mahrum kalmamalarının sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Aile düzeninin korunması ve evlilik kurumunun sağladığı haklardan kişilerin yararlanabilmesi, aile bireylerinin maddi ve manevi bütünlüğünün korunması ve geliştirilmesine, dolayısıyla kamu yararının gerçekleşmesine hizmet edeceğinden, anılan amaçla özel hayatın korunması hakkı ile ve din ve vicdan özgürlüğüne sınırlamalar getirilmesi mümkündür. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin birçok kararında vurgulandığı üzere kanun koyucunun benimsediği ceza siyasetine göre hangi fiillerin suç olarak nitelendirileceğine karar verilmesi hususunda takdir yetkisi bulunduğundan, bu sınırlamayı suç ve ceza ihdas etmek suretiyle gerçekleştirmesi de mümkün bulunmaktadır. Ancak getirilen sınırlamanın Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen güvencelere bağlı kalınarak yapılması gerekmektedir. Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile din ve vicdan özgürlüğü yalnızca

kanunla ve demokratik bir toplumda gerekli olduğu ölçüde sınırlanabilir. Ayrıca getirilen bu sınırlamalar, hakkın özüne dokunamayacağı gibi Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz. Ölçülülük, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Ölçülülük, aynı zamanda yasal önlemin sınırlama amacına ulaşmaya elverişli olmasını, amaç ve aracın ölçülü bir oranı kapsamasını ve sınırlayıcı önlemin demokratik toplum düzeni bakımından zorunluluk taşımasını da içeren bir ilkedir. Ölçülülük ilkesi uyarınca, özel hayat ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile din ve vicdan özgürlüğüne müdahale edilebilmesi için demokratik toplum düzeni bakımından bir zorunluluğun bulunması, itiraz konusu sınırlama bakımından, aile kurumunun sağladığı hukuki himayenin, bir başka ifadeyle kişilerin evlilik bağının kurulmasından kaynaklanan haklarının, bu sınırlama olmaksızın korunamaması gerekir. Oysa hukuk düzeninde, kişilerin evlilik bağının kurulmasından kaynaklanan haklarını koruyacak hukuki müesseselere yer verilmiş bulunmaktadır. Gerçekten de Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca, eşlerin evlilik bağından kaynaklanan haklarını ileri sürebilmeleri için kanunda belirtilen memur önünde resmi nikâh yaptırımları zorunlu olup, aksi takdirde evlilik bağından kaynaklanan birçok hakka sahip olmaları mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, kişilerin resmî evlilik yaptırımları hâlinde maruz kalabilecekleri hukuki yaptırımlar mevcut olup bunlar, kişilerin resmî evlilik yaptırımlarını sağlayabilecek elverişliliktedir. Dolayısıyla kişilerin dini inançları gereği evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırma fiillerini cezalandırmayı gerektirecek bir zorunluluk bulunmamaktadır. Sadece evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırmanın suç olarak düzenlenmemesi, bu birlikteliği hukuk düzenince geçerli olarak kabul edilen bir niteliğe kavuşturmamakta ve evlenmenin dinsel töreninin yapılması evlilik birliğinin kurulmasını ve birlikten kaynaklanan hakların kullanılmasını sağlamamaktadır. Demokratik toplum düzeni bakımından bir zorunluluk bulunmadığı hâlde, bir başka ifadeyle, itiraz konusu kurallarla getirilen sınırlamanın amacı olan aile düzeninin korunması yönünden gerekli olmadığı hâlde, itiraz konusu kurallarla kişilerin özel hayatları ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile din ve vicdan özgürlükleri kapsamında kalan evlenmenin dinsel törenini yapma ve yaptırma fiillerinin suç olarak düzenlenip bunlara cezai yaptırım bağlanması, anılan haklara orantısız bir müdahalede bulunulması sonucunu doğurmakta ve ölçülülük ilkesine aykırı düşmektedir. Ölçülülük ilkesi uyarınca sınırlama amacını gerçekleştirebilecek daha hafif bir sınırlama aracı bulunmaktayken daha ağır bir sınırlama aracının seçilmesi mümkün değildir. Yani itiraz konusu kurallar bağlamında özel hayatın korunması hakkı ile din ve vicdan özgürlüğüne daha hafif bir sınırlama aracıyla müdahalede bulunularak, sınırlama amacı olan "aile düzenini korumak" mümkünken bundan daha ağır bir müdahale aracı kullanılması, ölçülülük ilkesine uygun düşmez. Hukuk düzenince resmî evlilik dışındaki hiçbir evlilik türüne hukuki sonuç bağlanmamak suretiyle, bir başka ifadeyle, "hukuki müeyyide aracı" kullanılarak itiraz konusu kurallarla amaçlanan aile düzeninin korunmasına yönelik önlem alınmış bulunmaktadır. Dolayısıyla hukuk düzenince bu önlem alınmışken "hukuki müeyyide" aracından daha ağır bir müeyyide öngören "suç ve ceza aracı"na başvurulması, itiraz konusu kurallarla yapılan sınırlamanın ölçüsüzlüğünü gösteren diğer bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Esasen, kişilerin herhangi bir dini tören veya nikâh olmaksızın fiilen birlikte yaşamaları ve çocuk sahibi olmaları, özel hayata saygı gösterilmesi bağlamında hukuk düzenince suç olarak nitelendirilip cezalandırılmazken, kişilerin özel hayatlarına ilişkin

tercihleri ve dini inançları gereği evlenmenin dinsel törenini yapturmalarının suç olarak düzenlenmesi, anılan ölçüsüzlüğü açıkça ortaya koymaktadır. Diğer yandan, evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden evlenme için dinsel tören yapan kimseler de sonuç itibariyle özel hayatlarına ilişkin tercihleri ve dini inançları gereği evlenmenin dinsel törenini yaptıranlara yardım etmek amacıyla hareket ettiklerinden, bu kişilerin fiillerinin cezalandırılmasını öngören kural da yukarıda belirtilen aynı gerekçelerle ölçülülük ilkesini ihlal etmektedir. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 13., 20. ve 24. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir. Bu görüşe Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Recep KÖMÜRCÜ katılmamışlardır. Kuralların Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir. Kurallar Anayasa'nın 13., 20. ve 24. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiklerinden Anayasa'nın 5. ve 17. maddeleri yönünden incelenmelerine gerek görülmemiştir.

VI- SONUÇ

26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesinin (5) ve (6) numaralı fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Recep KÖMÜRCÜ'nün karşıoıları ve OYÇOKLUĞUYLA, 27.5.2015 tarihinde karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN Başkanvekili Alparslan ALTAN Başkanvekili Burhan ÜSTÜN Üye Serdar ÖZGÜLDÜR Üye Serruh KALELİ Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT Üye Recep KÖMÜRCÜ Üye Engin YILDIRIM Üye Nuri NECİPOĞLU Üye Hicabi DURSUN Üye Celal Mümtaz AKINCI Üye Erdal TERCAN Üye Muammer TOPAL Üye M. Emin KUZ Üye Kadir ÖZKAYA Üye Rıdvan GÜLEÇ